

організаційним комітетом конференції й викладацьким складом філологічного факультету для організації і здійснення цього заходу, а також діяльність оргкомітету, пов'язану з публікацією кількох томів доповідей у «Віснику Харківського національного університету» до початку конференції. І ще одна риса, яка, зрештою, завжди була притаманною будь-якому науковому заходу, котрий відбувався у стінах Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, – це неповторне поєднання високого, посправжньому європейського наукового рівня з напрочуд приємною, доброзичливою атмосферою, в якій відчувалася присутність і панування духу великого Олександра Потебні.

доц. Ярмак В.І.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ НАУКОВИХ ВИДАНЬ У ХОРВАТІЇ

24 листопада 2010 року хорватська громадськість відзначала цікаву для гуманітарної освіти і науки подію – презентацію науково-популярного видання «Славист та імперії (Ватрослав Ягич між Галичиною, Малоросією і Україною)» (*Slavist i imperiji. Vatroslav Jagić između Galicije, Malorusije i Ukrajine*), підготовленого Євгеном Миколайовичем Пашенком, співробітником кафедри української мови Загребського університету, доктором філологічних наук, професором, автором численних праць про українсько-хорватські літературні контакти.

Презентація проходила у приміщенні бібліотеки Загребського університету, серед учасників і гостей було чимало визначних знавців і поціновувачів української культури – представників наукових кіл, працівників освіти, студентів – майбутніх українців, працівників посольства України в Республіці Хорватія, а також української діаспори.

Презентація цього оригінального видання проходила жваво, участь у виступах і обговоренні брали визначні хорватські науковці, детально репрезентував видання сам автор – у своєму виступі він обґрунтував появу цього видання, адже, на думку Є.Пашенка, зараз на часі поява книги, яка б посприяла висвітленню проблеми формування як науковця визначного хорватського слависта Ватрослава Ягича, доробок якого було виконано не в останню чергу під впливом прогресивної української і російської думки, адже значний вплив на світогляд слависта справила політична ситуація у країнах його перебування, а також спілкування із творчою інтелігенцією тодішньої України, яка перебувала у складі сильних імперій світового масштабу – Австро-Угорської і Російської.

Тепер детальніше про видання. Останнє побачило світ того ж таки листопада 2010 року за сприяння Хорватсько-українського наукового товариства, а також Спілки хорватських українців, під загальною редакцією визначного науковця і популяризатора української культури

Мирослава Киринчича, рецензентами видання виступали визначні хорватські науковці – академіки Йосип Братулич і Степан Дам'янович, зауважимо, що останні виступили із розлогою промовою на презентації видання, а також взяли активну участь у дискусії, яка мимоволі виникла, адже у фокусі уваги перебувало одразу кілька важливих і актуальних політичних і культурних питань, що і досі хвилюють багатьох хорватських і українських науковців. Обґрунтування основних положень, представлених у книзі, а також детальний науковий коментар подається у вступній частині, зокрема у передмові, підготовленій п. Степаном Дам'яновичем під назвою «Наукові моделі та ідеологеми. Передмова до студій Євгена Пащенко про місце Ватрослава Ягича в українській культурі». Увага саме до цієї визначної, сказати б, знакової постаті, обумовлена, на думку автора передмови, тим фактором, що доробок Ватрослава Ягича репрезентує саме той період у розвитку славістичної науки, коли знавці класифікували її як загальну, єдину для всіх слов'ян дисципліну, тому визначення обставин, які істотно вплинули на формування світогляду славіста, - мають важливе значення. Автор Передмови подає достатньо детальну інформацію про основні віхи життєвого шляху Ватрослава Ягича, а також наукового доробку, концентруючи увагу на його відомих працях «Філологія і патріотизм» (1886), де пропагується ідея, що справжня наука не може базуватися на відсутності поваги до кожного народу конкретно; працях німецькою мовою, а також «Історія слов'янської філології» та «Енциклопедія слов'янської філології». Окрему увагу приділяє і автор Передмови, і автор книги творчим контактам Ватрослава Ягича із передовими діячами української культури – Іваном Франком, Осипом Маковеем та іншими.

Основні пункти, на яких концентрується увага самого дослідника – Євгена Пащенко – простежуються навіть на рівні заголовків-підрозділів, наведених на початку видання – «Біля витоків хорватської україністики», «Імперська ідеологія і суспільство», «Україна як вільна земля», «Україна як колонія», «Українська культура як «російська», «Роль університетів у формуванні державної ідеології», «Знайомство із українською філологією», «Робота на ниві української мови», «Між двома імперіями», «Українці у Відні: Іван Франко», «Наукові спокуси в Україні», а також виходячи із масштабної бібліографії, поданої у кінці видання. В результаті прочитання книги виникає цілком сформована неординарна постать визначного славіста Ватрослава Ягича, суперечливого, проте, у своєму ставленні до України. Недаремно автор роботи всіляко наголошує на тому, що Ягич у своїй діяльності був роздвоєний між славістикою німецького і російського зразка, а його увлечення про українську культуру не були одностайними – як політичний діяч, він не міг ігнорувати вплив російської ідеології на свідомість української культурної громадськості, а також той факт, що

Україна не мала політичної незалежності на той момент. Проте Ягич-науковець зробив чимало для української філології, зокрема презентуючи українську мову і літературу світові. Особливо активним славіст був під час свого перебування у Відні, де навчалися українці, неабияку роль при цьому відіграло спілкування з Іваном Франком та іншими визначними діячами української культури. Підвалини, що їх було закладено в кінці XIX ст., стали визначальними при подальшому розвитку у столітті наступному.

Повертаючись до презентації, хотілося б відзначити, як очевидиці подій, значний інтерес усіх присутніх до подій культурного і політичного життя України, щонайбільше увагу було сконцентровано навколо мовного питання, а також ставлення в Україні до Хорватії і важливих подій у її філологічних студіях.

доц. Карацуба М.Ю.

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ В ЛИТЕРАТУРНОМ ТВОРЧЕСТВЕ Н.Г.ПОМЯЛОВСКОГО

В апреле 2010 года исполнилось 175 лет со дня рождения Николая Герасимовича Помяловского. Его литературная деятельность продолжалась всего 4 года (умер в 1863 году). Главной темой творчества писателя стали проблемы образования, становления личности. Николай Герасимович закончил духовную семинарию, которую на тогдашнем молодёжном жаргоне называли "бурса". Наиболее известное современным читателям произведение Н.Помяловского и называется "Очерки бурсы". Произведение в значительной мере носит публицистический характер и многие проблемы тогдашнего, выражаясь по-современному среднего специального образования, и сейчас сохраняют актуальность: коррупция, засилие зубрёжки, жестокие наказания, полная зависимость воспитанников от педагогов. Характерно, что и в тогдашней бурсе автор тонко подметил и описал явление, которое позднее в научной литературе получило название "психология самопомех". Мало того, что даже жестокая порка не могла заставить значительную часть учащихся зубрить божественные и светские науки, многие из них намеренно портили своё здоровье алкоголем и табаком, заражались различными болезнями, совершали отчаянные и безрассудные поступки, лишь бы избавиться хотя бы на короткое время от изнуряющей зубрёжки, тягостной обстановки бурсы. Сам Николай Помяловский, проучившийся в духовных учебных заведениях 14 лет больше половины своей жизни), писал, что бурса его "научила пить", но не научила плодотворно работать. Тем не менее, писатель признаёт, что многие